SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z baroku (język polski)

Grupa A

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. 1580–1764

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Na ile głównych części dzielą się „Pamiętniki" Paska?

Ⓐ Na cztery, odpowiadające czterem porom roku

Ⓑ Na pięć, po jednej na każdą dekadę

Ⓒ Na trzy: wojenna, polityczna i religijna

Ⓓ Na dwie: wojenna (1656–1666) i ziemiańska (1667–1688)

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Po Przewodniej Niedzieli 1659 r. wojewoda Czarniecki ciężko zachorował w Danii. Co postanowili zwołani do niego lekarze?

Ⓐ Żeby co dzień puszczać mu krew i stawiać pijawki.

Ⓑ Żeby przewieźć go okrętem do Kopenhagi, do lekarzy króla.

Ⓒ Żeby leczyć go kąpielami w morzu i ciepłymi okładami.

Ⓓ Żeby w sąsiednim pokoju nieustannie grała mu cicha muzyka.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń o nocnej podróży Paska morzem do Aarhusen (1659).

1. Poranne strzały z miasta Pasek wytłumaczył polskim zwyczajem strzelania podczas jutrzni rezurekcyjnej.	**P**	**F**
2. Marynarze w ciemnej nocy pomylili kierunek i dopiero o świcie rozpoznali, gdzie są.	**P**	**F**
3. Pasek płynął do Aarhusen na nabożeństwo wielkanocne.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących wiersza „Marność".

1. Podmiot twierdzi, że marności hołduje świat i wszystkie ziemskie włości.	**P**	**F**
2. Podmiot przewiduje, że panowanie marności nad światem kiedyś się skończy.	**P**	**F**
3. Wezwanie do miłowania i żartowania zostaje ograniczone warunkiem młodości i zdrowia.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Połącz wyprawy wojenne Paska z ich celami:

1. Wyprawa na Węgry (1657)	…	A. Wsparcie Danii przeciw Szwecji
2. Wojna z Moskwą (od 1660)	…	B. Walki o ziemie wschodnie Rzeczypospolitej
3. Wyprawa do Danii (1658–1659)	…	C. Walki z Rakoczym

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki.

Wiersze „Do trupa", „Cuda miłości" i „Do motyla" mają po czternaście wersów, są więc (1) _____. W wierszu „Do motyla" adresatem apostrofy jest (2) _____, który ginie w płomieniu (3) _____.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, co w wierszu „Do motyla" symbolizują świeca i motyl oraz jaki środek stylistyczny zawiera wyrażenie „śmierć ozdobna".

Zadanie 8. (0–2 pkt)

> „Ty się rozsypiesz prochem w małej chwili, / Ja się nie mogę, stawszy się żywiołem / Wiecznym mych ogniów, rozsypać popiołem."

Wyjaśnij sens pointy wiersza „Do trupa".

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Porównaj Paska jako żołnierza (część I) i jako ziemianina (część II). Co się zmienia, a co pozostaje takie samo?

Zadanie 10. (0–2 pkt)

> Fragment wiersza, który Pasek wplata w opis roku 1660: „Fortuną ludzką Twoja to zabawa / Rzucać jak piłką; wszelka nasza sprawa / Od Ciebie swoję ma dependencyją, / Z Ciebie upadek, z Ciebie promocyją".

Wyjaśnij, jak Pasek przedstawia w tym wierszu fortunę i czyją wolę widzi za ludzkim losem. Wskaż, z jakim wydarzeniem wojennym wiąże tę refleksję.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/barok

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z baroku (język polski)

Grupa B

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. 1580–1764

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Które cechy sarmackie ujawniają się w postaci Paska?

A. Waleczność i odwaga na polu bitwy

B. Głęboka pokora i ascetyczny tryb życia

C. Skłonność do pijaństwa i awanturnictwa

D. Tolerancja religijna i zachwyt nad kulturą obcych narodów

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

W Danii Pasek udawał przed Niemcami, którzy mieli płacić kontrybucję, że nie zna żadnego języka. Przemówił dopiero wtedy, gdy przynieśli podarunki, między innymi kubek pełen talarów. Jak od tej pory nazywano w wojsku talary?

(A) interpretes, czyli tłumacze

(B) praesagia, czyli wróżby

(C) vota, czyli śluby

(D) merita, czyli zasługi

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących wiersza „Krótkość żywota".

1. Podmiot liryczny zwraca się bezpośrednio do adresata, nazywając go nieborakiem („nieboże").	**P**	**F**
2. Według podmiotu słońce, które raz zajdzie, wschodzi ponownie następnego dnia.	**P**	**F**
3. Czas zostaje porównany do koła, które toczy się powoli i leniwie.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń o ożenku Paska (1667).

1. Ślubu nie odłożono do przyjazdu rodziców Paska – odbył się zaraz, w niedzielę.	**P**	**F**
2. Inny konkurent, Komorowski, przyjechał po ostateczną odpowiedź wdowy dopiero tydzień po weselu.	**P**	**F**
3. Oświadczając się wdowie, Pasek mówił tak, jakby prosił o przyjęcie na służbę do gospodarstwa.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Połącz cechy „Pamiętników" z ich przynależnością do tradycji literackiej:

1. Pamiętnik	...	A. Krótkie, humorystyczne opowiastki ilustrujące tezę
2. Anegdota	...	B. Zwroty do słuchacza, swoboda narracji, dygresje
3. Gawęda szlachecka	...	C. Wspomnienia autora z dystansu czasowego

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Pokojowy królewski, Kozak (1) _____, doniósł królowi, że Pasek jedzie na Litwę z tajnym poselstwem od związku wojskowego. Pasek, pilnowany przez straż, bronił się przed senatorami i zakończył mowę znanym przysłowiem: kto się czuje (2) _____, ten się o to niech uraża. Słuchający zza portiery król Jan (3) _____ śmiał się i chwalił jego szczerość.

(1) Mazepa / Chmielnicki / Wyhowski / Doroszenko
(2) nożycami / wilkiem / kozłem / stołem
(3) Sobieski / Kazimierz / Zamoyski / Olbracht

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Na podstawie wiersza „Krótkość żywota" Daniela Naborowskiego wyjaśnij, jak poeta przedstawia relację między życiem a śmiercią.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

> W 1662 r. Pasek jako przystaw posłów carskich zostaje zaproszony na carski bankiet takimi słowami: „tebe ster pryjatela swoiho prosit zajutra na biłłużyne koleno i na lebedyje huzno". Pasek nie wiedział, że biłługa to ryba (bieługa), i wziął zaproszenie za drwinę; później, na obiedzie u Czarnieckiego, dogryzł posłom, że jego hetman nie zapraszał ich w tak nieprzystojny sposób.

Wyjaśnij, na czym polega komizm tego epizodu i co mówi on o stosunku Paska do Moskwy i jej obyczajów.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wskaż środek, na którym zbudowana jest składnia wiersza „Do trupa" (powtarzające się ty – ja), i wyjaśnij jego funkcję.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jaką funkcję pełni w „Krótkości żywota” bezpośredni zwrot do adresata (ty, nieboże).

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/barok

Sprawdzian z baroku (język polski)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (3 pkt) **1. P; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (3 pkt) **1–C, 2–B, 3–A** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) sonetami; (2) motyl; (3) świecy** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Świeca, zestawiona z jasną twarzą, oznacza piękną kobietę, a jej płomień — miłość, która przyciąga i zabija. Motyl to zakochany, który sam pcha się do grobu, bo wierzy, że ocali go to, co go spali. Wyrażenie śmierć ozdobna to oksymoron: łączy śmierć z pięknem, bo zguba kryje się w urodzie.
Punktacja: Wyjaśnienie symboliki: świeca / jasna twarz — piękna ukochana, płomień — miłość, motyl — zakochany, który sam leci ku zgubie — 1 pkt. Nazwanie środka: oksymoron (zestawienie wyrazów o sprzecznym znaczeniu) i krótkie wyjaśnienie: piękno, które zabija — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Przez cały wiersz zakochany wylicza podobieństwa między sobą a zmarłym, a w poincie okazuje się, że jego los jest gorszy. Trup niedługo rozsypie się w proch i jego stan się skończy. Zakochany sam stał się wiecznym żywiołem, czyli ogniem swojej miłości, więc nie może nawet spłonąć do końca i rozsypać się popiołem — jego męka nie ma końca.
Punktacja: Wyjaśnienie, że ciało zmarłego wkrótce się rozłoży, więc jego stan się skończy — 1 pkt. Wyjaśnienie, że zakochany stał się wiecznym ogniem własnej miłości, więc jego cierpienie nie ma końca; jego los jest gorszy niż los zmarłego (hiperbola, paradoks) — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Zmienia się tryb życia: z wojskowego na osiadły, z bitew na polowania, z obozów na dworek. Zmienia się też tematyka narracji: z batalistycznych opisów na codzienność ziemiańską, majątki, sejmiki, hodowlę zwierząt. Natomiast nie zmienia się charakter Paska: pozostaje próżny (chwalenie się polowaniami zamiast bitwami), skłonny do awantur (procesy sądowe), powierzchownie pobożny i przekonany o własnej wyjątkowości. Nie zmienia się też styl narracji – gawędziarski, barwny, pełen anegdot. Pasek po prostu przenosi sarmackie cechy z pola bitwy na wiejskie podwórko.
Punktacja: Wskazanie zmiany trybu życia: z wojskowego na osiadły ziemiański (obóz/bitwy → dworek/polowania/sejmiki) oraz zmiany tematyki narracji (opisy batalistyczne → codzienność ziemiańska, majątki, hodowla) (1 pkt); wskazanie stałości charakteru Paska (próżność, skłonność do awantur, powierzchowna pobożność, poczucie wyjątkowości) oraz stałości gawędziarskiego, barwnego stylu narracji pełnego anegdot (1 pkt).

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Według Paska ludzki los jest zmienny i zależy wyłącznie od Boga: fortuna jest jak piłka, którą Bóg się bawi, podnosząc jednych i poniżając drugich. Nie ma tu ślepego przypadku, bo i upadek, i awans pochodzą od Boga. Tę barokową refleksję Pasek wiąże z wojną moskiewską 1660 r.: klęski Chowańskiego pod Połonką i Dołgorukiego uważa za karę dla Moskwy, która napadła na Polskę, a zwycięstwo za dowód opieki Boga nad Polakami.
Punktacja: Wyjaśnienie, że los człowieka jest zmienny i zależy od woli Boga: fortuna to piłka, którą Bóg rzuca, podnosi i poniża (motyw koła fortuny, zmienności losu) — 1 pkt. Powiązanie z klęską wojsk moskiewskich w 1660 r. (Połonka i zwycięstwa Czarnieckiego nad Chowańskim i Dołgorukim), które Pasek przypisuje Bogu — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **A, C**

2. (1 pkt) **A**

3. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. P; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (3 pkt) **1–C, 2–A, 3–B** — po 1 pkt za parę

6. (3 pkt) **(1) Mazepa; (2) nożycami; (3) Kazimierz** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Naborowski przedstawia życie i śmierć jako nierozerwalnie splecione — już w chwili narodzin człowiek zaczyna zbliżać się do kresu, a czas upływa niezauważalnie, lecz nieustannie. Poeta wylicza ulotne zjawiska, takie jak dźwięk, cień, dym i wiatr, do których porównuje ludzkie istnienie, podkreślając jego kruchość. Wiersz wyraża typowo barokowe przekonanie o marności doczesnego bytu wobec nieuchronności śmierci.
Punktacja: Wskazanie obrazu — śmierć obecna od pierwszej chwili życia, czas mierzony nieustannym upływem (1 pkt) + wskazanie przesłania filozoficznego — marność i krótkotrwałość ludzkiej egzystencji (1 pkt). Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Komizm bierze się z nieporozumienia językowego: po rusku zaproszono Paska na przysmaki, czyli kawałek białugi i łabędzi kuper, a on nie znał tej ryby ani zwyczaju i wziął to za zaproszenie na nieprzyzwoite części ciała. Omal nie odpowiedział grubiańsko, a później na obiedzie u Czarnieckiego odpłacił posłom docinkiem. Epizod pokazuje, że Pasek patrzy na Moskali z wyższością sarmaty i żartuje z ich obyczajów, na przykład z zamiłowania do śmierdzącej gorzałki. Jednocześnie obcuje z nimi swobodnie i wesoło.
Punktacja: Wyjaśnienie komizmu: nieporozumienie językowe; kolano białugi i kuper łabędzia to przysmaki, a Pasek wziął je za obraźliwe zaproszenie — 1 pkt. Wniosek o postawie: poczucie wyższości i kpina z obcych obyczajów (np. z moskiewskiej gorzałki), ale też ciekawość i swoboda w kontakcie z posłami — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wiersz zbudowany jest z równoległych zdań zaczynających się od ty i ja — to paralelizm, a zarazem antyteza. Podmiot punkt po punkcie zestawia siebie ze zmarłym: ten nie ma rumieńców, bo nie ma krwi, on też jest blady; przy trupie palą się świece, w nim płonie skryty płomień. Takie zestawienie przekonuje, że zakochany jest jak martwy, i przygotowuje pointę, w której okazuje się, że jest mu gorzej niż trupowi.
Punktacja: Wskazanie paralelizmu składniowego / anafory (zdania rozpoczynane od Ty… ja…) lub antytezy — 1 pkt. Funkcja: systematyczne porównanie stanu zmarłego i zakochanego; każde podobieństwo odsłania cierpienie zakochanego, prowadząc do pointy — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot nie mówi o przemijaniu ogólnie, lecz zwraca się do konkretnego ty i nazywa adresata nieborakiem. Dzięki temu wiersz brzmi jak osobista przestroga: to właśnie czytelnik jutro już nie będzie tym, kim jest dziś, i to jego chwila przemija, zanim o niej pomyśli. Każdy odbiorca ma odnieść prawdę o krótkości życia do siebie.
Punktacja: Wskazanie, że podmiot zwraca się do adresata w 2. osobie (ty, nieboże) — apostrofa — 1 pkt. Funkcja: wiersz staje się osobistą przestrogą (memento mori) skierowaną do każdego czytelnika; prawda o przemijaniu dotyczy jego samego — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 22 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	20–22 pkt
dobry (4)	17–19 pkt
dostateczny (3)	11–16 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/barok**.
Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.